

**VLEERMUISONDERZOEK
FORT VUREN**

Concept

in opdracht van: **Stichting Wandel & Fietsforten**
contactpersoon: de heer W. Meerman

RPS BCC B.V.
Postbus 75
4140 AB Leerdam

projectnummer: NC9230300
omvang rapportage: 19 pagina's (excl. bijlagen)
projectleider: L. van Hoften
datum: 25 oktober 2010
versie: 1
status: concept

paraaf voor akkoord:

ing. T. Molenaar
ecoloog

L. van Hoften
projectleider

INHOUD

1	INLEIDING	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel natuurtoets	3
1.3	Flora- en faunawet in het kort.....	3
2	WERKWIJZE NATUURTOETS	4
2.1	Beschrijving project	4
2.2	Inventarisatie	4
2.2.1	Beschikbare gegevens	4
2.2.2	Veldgegevens beschermde soorten	4
2.3	Effectanalyse voorgenomen werkzaamheden.....	4
2.4	Bepaling mitigerende en compenserende maatregelen.....	4
2.5	Toetsing aan Flora- en faunawet.....	5
3	BESCHRIJVING PROJECT	6
3.1	Ligging projectgebied	6
3.2	Ontwerp en werkzaamheden.....	6
4	INVENTARISATIE.....	8
4.1	Uitgevoerde veldinventarisatie.....	8
4.2	Vleermuizen.....	8
4.3	Volledigheid inventarisatie	9
5	RESULTATEN	10
5.1	Soorten	10
5.2	Functie	10
5.3	Belang te slopen en te verbouwen objecten.....	12
5.3.1	Overzicht van de in het projectgebied aanwezige beschermde fauna	13
6	EFFECTANALYSE	14
6.1	Foerageergebied	14
6.2	Winterverblijfplaats en voortplantingslocatie	14
6.3	Zomerverblijfplaats	14
7	MITIGERENDE EN COMPENSERENDE MAATREGELEN	15
7.1	Algemeen	15
7.2	Verbouwen kazerne.....	15
8	TOETSING AAN FLORA- EN FAUNAWET	16
8.1	Wettelijk belang project	16
8.2	Alternatievenafweging	16
9	SAMENVATTING, CONCLUSIE EN ONTHEFFINGSAANVRAAG	17
9.1	Samenvatting.....	17
9.2	Conclusie	17
10	BRONNEN	18

BIJLAGEN

- 1 Natuurwetgeving
- 2 Schetsontwerpen kazerne en fortwachterij
- 3 Inventarisatiekaarten
- 4 Grafiek anabatopnamen

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Stichting Wandel & Fietsforten is voornemens om het Fort bij Vuren te conserveren en om de voormalige munitiekazerne te verbouwen tot 3 erfgoedlogies. De huidige beheerderswoning met aangebouwd restaurant wordt vervangen door een nieuwe woning met restaurant.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht vóór de ingreep onderzoek te doen naar het eventuele voorkomen van beschermde flora en fauna. Om dergelijk soortgericht veldonderzoek goed te kunnen plannen en uit te voeren, is het noodzakelijk te weten welke flora en fauna potentieel voorkomen binnen de invloedssfeer van de ingreep.

Stichting Wandel & Fietsforten heeft RPS BCC opdracht gegeven om het voorkomen en het terreingebruik van vleermuizen op het fort te onderzoeken.

1.2 Doel natuurtoets

Bij ruimtelijke ingrepen zoals conserveringswerkzaamheden, slopen en herinrichting moet worden getoetst of er sprake is van strijdigheid met de Nederlandse natuurwetgeving. Bij dit project hoeft alleen rekening te worden gehouden met de Flora- en faunawet (zie ook bijlage 1). De Natuurbeschermingswet is hier niet van toepassing omdat de werkzaamheden geen uitstraling hebben naar het nabij gelegen Natura 2000-gebied 'Loevestein, Pompeveld en Kornsche Boezem'.

Het doel van de natuurtoets is het in beeld brengen van de beschermde planten- en diersoorten die voorkomen in het projectgebied. Informatie hierover is noodzakelijk, omdat op deze wijze getoetst kan worden of voor de voorgenomen ingreep ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk is. Ook kunnen aan de hand van de verkregen informatie, indien nodig, compenserende en/of mitigerende maatregelen worden voorgesteld.

1.3 Flora- en faunawet in het kort

De Flora- en faunawet is gericht op de duurzame instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten en is sinds 1 april 2002 in werking. Deze wet heeft een aantal verbodsbepalingen, maar ook voorwaarden waaronder bepaalde handelingen mogen plaatsvinden. De Flora- en faunawet geeft uitvoering aan de nationale en internationale doelstellingen voor de natuurbescherming in Nederland, samen met de Natuurbeschermingswet.

De via de Flora- en faunawet beschermde soorten zijn in drie categorieën onderverdeeld:

- tabel 1 - algemene soorten,
- tabel 2 - overige soorten,
- tabel 3 - soorten genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB.

Voor soorten uit tabel 1 geldt een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht zolang er zorgvuldig gehandeld wordt. Soorten uit tabellen 2 en 3 genieten een zwaarder beschermingsregime. Bij ruimtelijke ingrepen waarbij schade verwacht wordt ten aanzien van tabel 2-soorten kan in sommige gevallen volgens een goedgekeurde gedragscode gewerkt worden. In de overige gevallen moet ontheffing aangevraagd worden. Bij ruimtelijke ingrepen waarbij schade verwacht wordt ten aanzien van tabel 3-soorten en mitigerende maatregelen niet afdoende zijn, moet altijd ontheffing aangevraagd worden.

2 WERKWIJZE NATUURTOETS

2.1 Beschrijving project

In hoofdstuk 3 wordt de ligging van het projectgebied in Nederland omschreven en wordt de begrenzing aangegeven op een topografische kaart. Daarnaast wordt ook aangegeven wanneer het gebied in of in de omgeving van een beschermd natuurmonument, Vogel- en/of Habitatrichtlijngebied of de Ecologische Hoofdstructuur van Nederland (EHS) ligt.

Voor de uitvoering van het project worden de verschillende werkzaamheden beschreven, waaronder de periode, het te hanteren materieel en een eventuele fasering in de tijd.

2.2 Inventarisatie

De basis voor de natuurtoets wordt gevormd door gegevens over het voorkomen en de verspreiding van beschermde planten- en diersoorten binnen het projectgebied. Dit komt aan de orde in hoofdstuk 4.

2.2.1 Beschikbare gegevens

Grote delen van Nederland zijn in de afgelopen jaren reeds onderzocht op aanwezige beschermde soorten. De gegevens afkomstig uit deze onderzoeken worden grotendeels gepubliceerd in boeken (soortverspreidingsatlassen), rapportages of op internet. Door deze bestaande verspreidingsgegevens te raadplegen, kan inzicht worden verkregen in de aanwezige beschermde soorten in of in de directe omgeving van het projectgebied. De bestaande gegevens worden op uurhok (5*5 km)- of kilometerhokniveau weergegeven. Een nadeel hiervan is dat dan nog niet met zekerheid bekend is of de betreffende planten- of diersoort ook daadwerkelijk in het projectgebied voorkomt (bijvoorbeeld doordat het projectgebied klein van oppervlakte is) en wat de functie van het gebied is voor deze soort.

2.2.2 Veldgegevens beschermde soorten

Inzicht in het voorkomen van beschermde soorten wordt ook verkregen door het uitvoeren van een veldinventarisatie. Met deze inventarisatie kan het voorkomen van planten- en diersoorten met zekerheid worden vastgesteld via directe of indirecte waarneming (sporen). Tijdens de inventarisatie wordt gericht onderzoek gedaan naar de verschillende beschermde en bedreigde soorten in het projectgebied. Hiervoor worden beschikbare, goedgekeurde en algemeen geaccepteerde inventarisatieprotocollen toegepast om een volledig beeld te verkrijgen van de aanwezige soorten en de functie van het gebied voor deze soort.

2.3 Effectanalyse voorgenomen werkzaamheden

Wanneer bekend is welke soorten in het projectgebied aanwezig zijn of verwacht mogen worden, kan beoordeeld worden welke effecten te verwachten zijn door het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden. Het betreft hier een beschrijving van verwachte tijdelijke effecten en/of effecten op langere termijn als gevolg van de nieuwe gebiedsinrichting. Dit wordt beschreven in hoofdstuk 5.

2.4 Bepaling mitigerende en compenserende maatregelen

Wanneer negatieve effecten als gevolg van de uit te voeren werkzaamheden worden verwacht, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden opgesteld en nageleefd. Hiermee wordt de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen gegarandeerd.

De mitigerende maatregelen sluiten zo veel mogelijk aan op reeds opgestelde maatregelen in bestaande goedgekeurde gedragscodes. Wanneer uw werkzaamheden overeenkomen met de werkzaamheden waar een gedragscode voor is opgesteld, kunt u die betreffende gedragscode hanteren. Dit komt aan de orde in hoofdstuk 6.

2.5 Toetsing aan Flora- en faunawet

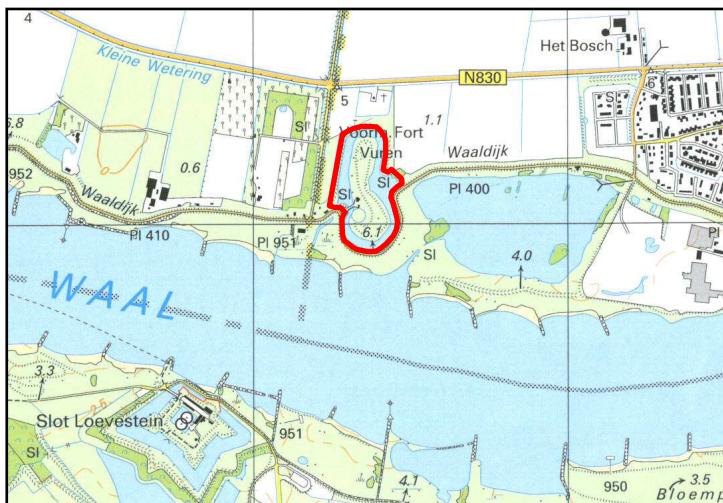
Wanneer geen maatregelen kunnen worden genomen die de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen van de zwaarder beschermde soorten volledig kan garanderen, moet een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet worden aangevraagd. Hiervoor moet duidelijk zijn wat het wettelijk belang van de voorgenomen ingreep is, de mogelijke alternatieven moeten worden afgewogen en er moet een toetsing plaatsvinden of de gunstige staat van instandhouding van de soort in gevaar komt. Dit wordt beschreven in hoofdstuk 7 en 8.

3 BESCHRIJVING PROJECT

3.1 Ligging projectgebied

Het projectgebied ligt in de provincie Gelderland, in de gemeente Lingewaal, Amersfoort-coördinaten 130-425 en 130-426 (zie figuur 1). Het fort ligt ten noorden van de Waaldijk en is omringd door een gracht. In de omgeving van het fort liggen weide- en akkerpercelen, boomgaarden, de woonkernen Vuren en Dalem en verspreid liggende (woon)boerderijen. Het fort zelf is begroeid met een grazige vegetatie en solitaire bomen.

Fort Vuren ligt op 600 m afstand van het Natura 2000-gebied 'Loevestein, Pompveld en Kornsche Boezem' (Habitatrichtlijngebied).

Figuur 3.1: ligging projectgebied (rode cirkel)

3.2 Ontwerp en werkzaamheden

Het fort en de contrescarp worden geconserveerd, het gaat niet om een volledige restauratie. De werkzaamheden zijn bedoeld om het verder aftakelen van het fort tegen te gaan. Het fort blijft ook in de toekomst in de winter gesloten voor bezoekers en activiteiten. De overwinterende vleermuizen kunnen ook in de toekomst in het fort terecht. Gedurende het zomerseizoen wordt in het fort geen verhoging van de recreatiedruk verwacht.

De beheerderswoning met restaurant wordt gesloopt om plaats te maken voor een nieuwe woning met restaurant. De huidige woning is aan het verzakken, de werkzaamheden op het fort zijn aangegrepen om tegelijk met de conservering een nieuwe woning te plaatsen. Aangezien het restaurant deel uitmaakt van de woning wordt het geheel gesloopt en vervangen.

De munitiekazerne wordt verbouwd tot drie erfgoedlogies. Aan de achterkant, nu nog bedekt met een aarden wal, worden terrassen aangelegd. In de kazerne zelf worden badkamers, keukens, woon- en slaapkamers gerealiseerd. Voor het functioneren en gebruik van de erfgoedlogies worden nutsvoorzieningen en een onverhard, en onverlicht, wandelpad aangelegd.

Op het terrein zelf worden enkele gevaarlijke populieren gerooid en voor de conservering is het nodig om het gronddek van zowel het torenfort als de contrescarp te verwijderen. Na afronding van de werkzaamheden wordt het gronddek weer terug geplaatst. Ten tijde van het schrijven van deze rapportage zijn zowel de bomen gerooid als het gronddek verwijderd en teruggeplaatst. Voorafgaand

aan deze werkzaamheden is het terrein onderzocht en is door een ter zake kundige bepaald dat er geen schade aan beschermde natuurwaarden te verwachten is als gevolg van die werkzaamheden.

Het baggeren van de fortgracht, waar eerder sprake van was, gaat niet door vanwege gebrek aan financiën.

In bijlage 2 zijn de schetsontwerpen voor de herindeling van de kazerne en de nieuwe woning met restaurant opgenomen.

4 INVENTARISATIE

4.1 Uitgevoerde veldinventarisatie

Op 21 mei, 10 juni, 3 juli, 12 augustus en 11 september 2010 is Fort bij Vuren geïnventariseerd op vleermuizen. Hierbij is gebruik gemaakt van een aantal methoden, deze worden nader besproken. De inspanning heeft zich voornamelijk gericht op de te slopen beheerderswoning en de te verbouwen munitiekazerne. Het torenfort wordt geconserveerd maar krijgt geen functieverandering. Ten aanzien van vleermuizen die het torenfort gebruiken, zijn geen effecten te verwachten. Bij het batdetector-onderzoek is wel steeds het gehele fortterrein onderzocht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden ideaal voor het inventariseren van de betreffende soortgroep (tabel 1).

Tabel 1: uitgevoerde inventarisaties

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Naam medewerker
21-05-2010	avond	batdetector	T.P. Molenaar
10-06-2010	ochtend	batdetector	T.P. Molenaar
03-07-2010	avond	batdetector	T.P. Molenaar
12-08-2010	avond	batdetector	T.P. Molenaar
11-09-2010	avond	batdetector mistnetten	T.P. Molenaar & J.R. Regelink

4.2 Vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken is op basis van geluid en visueel geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Petterson D240x) is de echolocatie die vleermuizen uitzenden, voor ons hoorbaar gemaakt.

Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt op een externe opnameapparatuur (type: Roland Edirol R09H). Door middel van het computerprogramma Batsound is een nadere analyse uitgevoerd. Hierbij zijn de criteria zoals door Arjan Boonman beschreven, toegepast.

Door de dieren ook zo veel mogelijk visueel waar te nemen, is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

Gedurende het voorjaar (tussen mei en augustus) zijn de bezoeken direct vanaf zonsondergang tot twee uur na zonsondergang of vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst uitgevoerd. Gedurende de nazomer (augustus tot oktober) zijn de bezoeken tussen één uur na zonsondergang en één uur voor zonsopkomst uitgevoerd. In deze periode is minimaal twee uur geïnventariseerd.

In de periode mei tot en met september is een anabat (type: Anabat SD1), een automatische batdetector, in de munitiekazerne opgehangen. Dit apparaat begint met opnemen zodra ultrasoon geluid wordt gedetecteerd en stopt zodra het is verdwenen. De opnamen worden op een geheugenkaart weggeschreven en kunnen later uitgelezen en geanalyseerd worden. Bij deze methode kunnen gewone grootoorvleermuizen en myoten niet altijd van elkaar onderscheiden worden. Opnamen van watervleermuis zijn er in sommige gevallen wel uit te halen.

In het najaar is bij de te verbouwen munitiekazerne met mistnetten gevangen om zwermende dieren met zekerheid te kunnen determineren. Alle openingen van de kazerne zijn dicht gezet met mistnetten. Haaks op de openingen zijn ook nog enkele netten neergezet. Conform protocol zijn de netten iedere 10 minuten gecontroleerd en zijn gevangen dieren binnen enkele minuten gedetermineerd, gemeten en losgelaten.

De wintertellingen zijn uitgevoerd door vrijwilligers in het kader van de meerjarige monitoring van VZZ. Tijdens het seizoen 2009-2010 is eenmaal door de vrijwilligers geteld, de geplande tweede telronde is niet uitgevoerd. Ze zijn wel op het fort geweest maar zijn ondanks uitnodigingen van de beheerder niet naar binnen gegaan. Op verzoek van de beheerder van het fort heeft de heer G. van Burk, gepensioneerd medewerker Staatsbosbeheer, de vleermuizen geteld. De heer Van Burk heeft jarenlang vleermuistellingen op forten verzorgd en wordt daar nu nog voor ingeschakeld. Tijdens deze tellingen is een snelle ronde door het fort gelopen zonder uitgebreid in alle mogelijke holten en spleten te kijken. Het daadwerkelijke aantal aanwezige vleermuizen ligt naar verwachting hoger.

4.3 Volledigheid inventarisatie

Het vleermuizenonderzoek is volgens het vleermuisprotocol van de Gegevens Autoriteit Natuur uitgevoerd.

De inventarisatie is uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Flora- en faunawet vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 2 (Zorgplicht) van de Flora- en faunawet. Wat het vooronderzoek betreft, heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

5 RESULTATEN

5.1 Soorten

Tijdens de batdetectorronden in het plangebied zijn 6 soorten vleermuizen waargenomen, gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) en watervleermuis (*Myotis daubentonii*). In bijlage 3 zijn kaarten opgenomen met de onderzoeksresultaten.

Tijdens de vangactie in september is tevens een baardvleermuis (*Myotis mystacinus*) aangetroffen. De soort is ook bekend uit de wintertellingen op het fort.

De anabat heeft gemiddeld 300 opnamen per nacht gemaakt, met uitschieters van ruim 400 opnamen in nachten in de perioden mei en september. In bijlage 4 is een grafiek opgenomen met aantallen opnamen per soort of soortgroep.

De meeste soorten zijn alleen foeragerend aangetroffen, uitzondering hierop zijn de watervleermuis, baardvleermuis en gewone dwergvleermuis. Deze zijn zwermend in en voor de munitiekazerne aangetroffen. Van watervleermuis is een zomerverblijfplaats in de kazerne aangetroffen.

5.2 Functie

Winterverblijfplaats

De munitiekazerne en het torenfort functioneren als winterverblijfplaats voor een wisselend aantal vleermuizen. In onderstaande tabellen staat een overzicht van het aantal aangetroffen overwinterende vleermuizen op fort Vuren in de periode 2006 tot en met 2010. De telling in februari 2010 in onderstaande tabel is niet door vrijwilligers uitgevoerd. Tijdens deze tellingen is een snelle ronde door het fort gelopen zonder uitgebreid in alle mogelijke holten en spleten te kijken. De ronde is uitgevoerd door de heer G. van Burk, gepensioneerd medewerker Staatsbosbeheer. De heer Van Burk heeft jarenlang vleermuistellingen op forten verzorgd en wordt daar nu nog steeds voor ingeschakeld. Het daadwerkelijke aantal aanwezige vleermuizen ligt naar verwachting hoger. Ter informatie: tijdens de laatste telling februari 2010, was het gronddek van het torenfort verwijderd.

	totaal				
	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	feb 2010
torenfort	31	33	30	32	36
kazerne	5	0	3	12	12
totaal fort	36	33	33	44	48

	watervleermuis				baardvleermuis				gewone grootoorvleermuis			
	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
torenfort	4	9	6	2	23	20	22	29	4	4	2	1
kazerne	1	0	1	*	3	0	2	*	1	0	0	*
totaal fort	5	9	7	2	26	20	24	29	5	4	2	1

(*wel totaal aantal bekend maar geen verdeling over de soorten)

Van bovenstaande aantallen is weinig te zeggen, er zijn geen duidelijke uitschieters, negatief of positief. Er is altijd door de jaren heen een fluctuatie in aantallen overwinterende dieren. Daarnaast is het tellen geen gemakkelijke opgave omdat de dieren over het algemeen zo diep mogelijk wegkruipen en dan of niet gevonden worden of niet op naam gebracht kunnen worden. De absolute aantallen zeggen dus in

beperkte mate iets over de ontwikkeling van de populatie overwinterende vleermuizen. Het is bijvoorbeeld goed mogelijk dat die paar watervleermuizen in de kelder dit jaar beter verstoppt zaten en dus niet geteld zijn. Voorzichtig kan gezegd worden dat de toename van het aantal baardvleermuizen samenvalt met de landelijke trend waar de soort een sterke toename (168%) van overwinterende individuen laat zien (bron: Compendium voor de leefomgeving). De aantallen watervleermuis en gewone grootoorvleermuizen zijn te laag om er conclusies aan te verbinden. De trend op het fort lijkt geen afname maar een kleine toename te zijn maar dit is op basis van deze getallen lastig te zeggen. In ieder geval lijkt er geen sprake te zijn van een daljaar. Ook blijkt uit de gegevens niet dat de werkzaamheden aan het fort enige invloed hebben gehad op de aanwezige vleermuizen.

De verschuiving van de aantallen in de kazerne kan toegeschreven worden aan het feit dat de beheerder dit jaar de deuren en luiken van de kazerne niet dichtgezet heeft. Een koude overwinteraar als baardvleermuis kan hiervan profiteren. De soorten zijn niet heel kritisch als het op tocht aankomt, een beetje tocht is juist goed.

In de overgang van het overwinteren naar het zomerseizoen, periode maart – mei, is het hoogste aantal soorten en individuen waargenomen op het fort. De vleermuizen die op het fort overwinteren, gebruiken in eerste instantie het terrein om te foerageren. In de periode erna richting het kraamseizoen neemt het aantal anabatopnamen voor de groep myoten en gewone grootoorvleermuizen af (zie bijlage 4).

Kraamverblijfplaats

Er zijn geen kraamverblijfplaatsen aanwezig in de munitiekazerne, de beheerderswoning en in het torenfort. De opnamen laten echter wel een piek zien voor gewone dwergvleermuis begin juni, het kan zijn dat er in de nabije omgeving een kraamkolonie zit waarvan de individuen op het fort komen foerageren.

Zomerverblijfplaats

Op het fort is in de munitiekazerne tot begin juli een groep van 6 watervleermuizen aanwezig in de zuidelijke oude liftschachten. Tijdens batdetectorronden bleven de dieren de hele nacht op hun plek hangen terwijl het geschikt weer was om te foerageren. Als het zogende vrouwtjes waren, dan hadden ze moeten gaan jagen om hun jongen van voldoende melk te kunnen voorzien. Waarschijnlijk gaat het om een groep mannetjes of sexueel niet-actieve vrouwtjes die blijven hangen na het winterseizoen.

Gedurende de zomer is eenmaal overdag een gewone grootoorvleermuis hangend in een van de kamers aangetroffen. Er moet zich in de munitiekazerne een zomerverblijf van gewone grootoorvleermuis bevinden. Tijdens alle batdetectorronden was er bij aankomst altijd een gewone grootoorvleermuis actief in de kazerne. De onderzoeksronden starten altijd ruim voor zonsondergang. De gewone grootoorvleermuis vliegt laat uit. Het dier kan nergens anders vandaan komen dan uit de kazerne.

Zwermen

Myoten (geslacht *Myotis*, met o.a. water- en baardvleermuis) zwermen bij hun winterverblijfplaats. De reden van dit gedrag is voortplanting en vermoedelijk ook voorverkennen van geschikte winterverblijfplaatsen. De mannetjes komen naar het winterverblijf, de vrouwtjes ook maar gaan na bevruchting terug naar een van hun vele zomerverblijfplaatsen. In de anabatopnamen is ook te zien dat er vanaf half augustus meer activiteit rondom en in de kazerne is. Tijdens de laatste batdetectorronde en tijdens het vangen is zwermgedrag van watervleermuis en baardvleermuis waargenomen in de kazerne. Het ging echter om een totaal van 1 baardvleermuis en 3 watervleermuizen, desalniettemin wordt er in en voor de gevel van de kazerne gezwerm.

Voor de gevel van de kazerne is zwermgedrag van gewone dwergvleermuizen en myoten, waarschijnlijk water- of baardvleermuis, waargenomen. In tegenstelling tot het zwermen van myoten, wil het zwermen van gewone dwergvleermuis eerder zeggen dat ze er willen overwinteren. De soort vormt een harem om

zich voort te planten. Hij doet dit door baltsvluchten te maken, waarbij het mannetje roepend rondvliegt om vrouwtjes te lokken.

Het totaal aantal zwermende vleermuizen wordt geschat op 20 tot 70 individuen. Het precieze aantal is moeilijk te geven omdat de dieren verspreid in het paarseizoen en in de nacht komen zwermen.

Foerageergebied

Het terrein wordt door alle waargenomen vleermuizen gebruikt om te foerageren. Wel is vanaf eind mei een afname van activiteit te zien, zowel tijdens de batdetectorronden als in de anabatopnamen. Een uitzondering vormt de activiteit van gewone dwergvleermuis die juist toeneemt. Ook de soorten die komen foerageren, verschuiven door het seizoen heen. In mei zijn de meeste foeragerende soorten aangetroffen, gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis en watervleermuis. Hierbij wordt met name het noordelijke deel van het fortterrein en de fortgracht gebruikt. In de maanden juni en juli zijn voornamelijk foeragerende gewone dwergvleermuizen aanwezig. Een enkele laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en watervleermuis wordt boven de fortgracht aangetroffen. In augustus en september zijn gewone dwergvleermuis, watervleermuis, een enkele ruige dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis waargenomen.

In de munitiekazerne zijn veel sporen, uitwerpselen en afgeknippte vlindervleugeltjes van gewone grootoorvleermuis aangetroffen.

5.3 Belang te slopen en te verbouwen objecten

De te slopen beheerderswoning inclusief restaurant heeft geen functie voor de aanwezige vleermuizen. Er zijn nooit uitvliegende of inzwermende vleermuizen aangetroffen. Ook zijn er geen sporen van bewoning door vleermuizen aangetroffen.

De munitiekazerne heeft wel duidelijk een functie voor de op het fort aanwezige vleermuizen. Het object dient als winterverblijfplaats voor gewone grootoorvleermuis, baardvleermuis en watervleermuis. Het aantreffen van zwermende gewone dwergvleermuizen betekent nagenoeg zeker dat er een winterverblijfplaats aanwezig is in de munitiekazerne. Dat deze soort bij de wintertelling niet aangetroffen wordt wil niet zeggen dat deze niet aanwezig is. Het is een zeer klein dier en hij kruipt graag zover mogelijk weg in scheuren en spleten om te overwinteren. Ze zijn dan ook gemakkelijk te missen. Vermoedelijk is er ook een winterverblijfplaats van gewone dwergvleermuis aanwezig.

Op slot Loevestein overwinteren 28 vleermuizen; 26 gewone dwergvleermuizen, 1 laatvlieger en 1 ongedetermineerd. Op fort Asperen overwinteren 50 vleermuizen; 28 baardvleermuizen, 17 watervleermuizen en enkele gewone grootoorvleermuizen. Fort bij Nieuwe Steeg herbergt ongeveer 20 overwinterende vleermuizen, voornamelijk gewone dwergvleermuizen en een enkele gewone grootoorvleermuis. Van de in deze regio overwinterende vleermuizen overwintert 29% op fort Vuren. In dit netwerk van overwinterlocaties is fort Vuren van groot belang, met name voor baardvleermuis en watervleermuis. In de kazerne overwintert 25% van de op het fort overwinterende vleermuizen. Dit betekent dat de functie als winterverblijf van de kazerne van belang is voor de lokale populatie.

De munitiekazerne fungeert als zomerverblijf voor minimaal 6 watervleermuizen die het grootste deel van de zomer in de kazerne aanwezig zijn. Incidenteel fungeert het ook als tijdelijke verblijfplaats voor gewone grootoorvleermuis. De kazerne als zomerverblijfplaats is van weinig belang, het aanbod zomerverblijfplaatsen is in de regio groot, er zijn veel oude dorpen en enkele landgoederen met oudere bomen.

Ten slotte heeft de munitiekazerne een functie als zwermlocatie en dus voortplantingslocatie voor watervleermuis en baardvleermuis. Het belang hiervan is naar verwachting vergelijkbaar met het belang als winterverblijf.

Het voorgaande wordt onderbouwd door de vele opnamen die met de anabat gemaakt zijn. De anabat hing in de kazerne en heeft zowel dieren die voor de gevel van de kazerne vlogen als dieren die in de kazerne vlogen opgenomen. Echter het is niet zo dat veel opnamen ook betekent dat er veel individuen zijn. Tijdens de batdetectorronden op het fort is ook altijd in de kazerne gekeken. Bij deze visuele inspectie zijn nooit meer dan 2 à 3 individuen vliegend waargenomen. Bij controle van de anabat resulteerde dit wel in ongeveer 300 opnamen in diezelfde nacht. Het hoge aantal opnamen wil wel zeggen dat er de hele nacht en het hele seizoen activiteit is in en om de munitiekazerne.

De kazerne is van groot belang voor de lokale populatie in de functie als winterverblijfplaats en zwermlocatie. De functie als zomerverblijf is van minder belang.

5.3.1 Overzicht van de in het projectgebied aanwezige beschermde fauna

Van de in tabel 4.2 opgenomen diersoorten mag, gezien het voorgaande, worden aangenomen of is met zekerheid vastgesteld dat zij binnen het projectgebied voorkomen.

Tabel 4.2: aangetroffen (onderstreept) en te verwachten beschermde en/of bedreigde flora en fauna

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Tabelnr. Flora- en faunawet*	Vogel-/Habitat-richtlijn	Rode lijst
Zoogdieren				
<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	gewone dwergvleermuis	3	IV	-
<i>Pipistrellus nathusii</i>	ruige dwergvleermuis	3	IV	-
<i>Plecotus auritus</i>	gewone grootoorvleermuis	3	IV	-
<i>Nyctalus noctula</i>	rosse vleermuis	3	IV	-
<i>Eptesicus serotinus</i>	laatvlieger	3	IV	-
<i>Myotis mystacinus</i>	baardvleermuis	3	IV	-
<i>Myotis daubentonii</i>	watervleermuis	3	IV	-

(* tabel 1: algemene soorten, tabel 2: overige soorten en tabel 3: soorten bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB)

6 EFFECTANALYSE

Bij het beschrijven van de effecten is ervan uitgegaan dat er geen extra verlichting op het fortterrein wordt aangebracht. De eigenaar is dit overigens ook niet voornemens te doen. De effecten worden beschreven aan de hand van de verschillende functie's die het fort heeft.

6.1 Foerageergebied

De inrichting van het fortterrein wordt niet ingrijpend gewijzigd. Om de erfgoedlogies bereikbaar en functioneel te maken, worden een onverhard pad en nutsvoorzieningen aangebracht. Dit heeft geen effect op de functie foerageergebied. Verdere ingrepen in de terreininrichting zijn niet gepland. Het slopen van de huidige beheerderswoning en restaurant lijkt een forse ingreep, maar de nieuwe woning en restaurant worden op dezelfde plek gebouwd. In de uiteindelijke situatie is de inrichting van het terrein niet anders dan de huidige.

Gedurende de werkzaamheden kan, door geen gebruik te maken van kunstlicht, de functie foerageergebied gehandhaafd blijven.

6.2 Winterverblijfplaats en voortplantingslocatie

De conserveringswerkzaamheden hebben geen negatieve invloed op de overwinterende vleermuizen in het torenfort. Er vindt geen functieverandering of intensivering van activiteiten plaats in het torenfort. Het fort blijft gesloten voor publiek in de overwinteringsperiode van de vleermuizen.

De functie van de kazerne als winterverblijfplaats, en ook als zwermlocatie, verdwijnt als gevolg van het realiseren van de erfgoedlogies. De kazerne speelt een belangrijke rol voor de populatie baard- en watervleermuis in de regio. Het verdwijnen van de verblijfplaats en zwermlocatie brengt de gunstige staat van instandhouding van baard- en watervleermuis in het geding.

In de te slopen beheerderswoning zijn geen winterverblijfplaatsen aanwezig. Het slopen ervan heeft geen effect op de functie winterverblijf van het fort.

6.3 Zomerverblijfplaats

De zomerverblijfplaatsen in de kazerne raken ongeschikt als gevolg van de inrichting tot erfgoedlogies. Het belang van deze verblijfplaatsen is gering. Het verwijderen ervan heeft geen negatief effect op de lokale populatie, waardoor de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt.

7 MITIGERENDE EN COMPENSERENDE MAATREGELEN

7.1 Algemeen

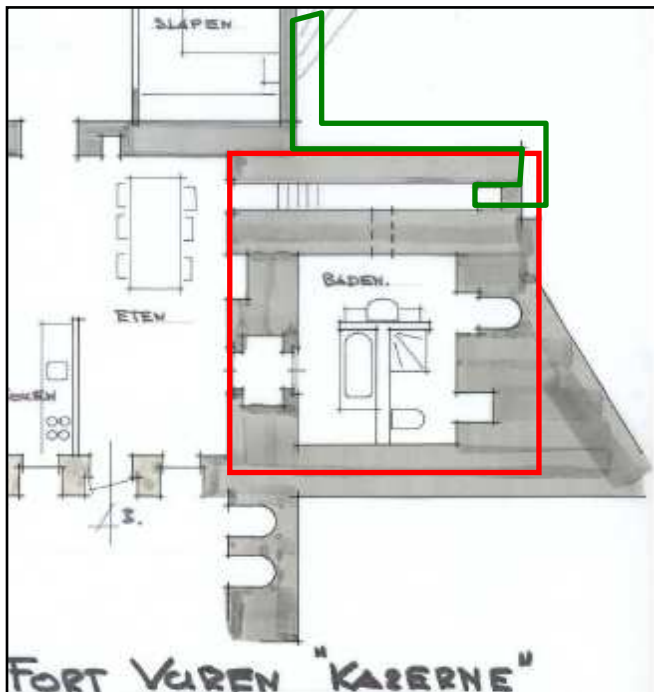
- Er wordt geen kunstlicht gebruikt bij de werkzaamheden op het fort.
- Werkzaamheden aan het interieur vinden enkel in de zomermaanden plaats
- Werkzaamheden aan het exterieur kunnen alleen uitgevoerd worden als deze geen nadelig effect hebben op aanwezige vleermuizen.

7.2 Verbouwen kazerne

- De compensatie van het winterverblijf moet gereed zijn voordat er werkzaamheden aan de kazerne uitgevoerd mogen worden.
- Het verbouwen van de kazerne mag alleen in de zomermaanden uitgevoerd worden als het object vrij is van vleermuizen. Dit wordt door een ter zake kundige op het gebied van vleermuizen gecontroleerd.

Om de functie van winterverblijfplaats te compenseren, wordt voorgesteld om de zuidelijke kamer met liftschaft te isoleren van de kazerne, zie figuur 7.1. Deze ruimte kan voor vleermuizen extra geschikt gemaakt worden om het verlies van de overige ruimten te compenseren. In de ruimte worden muurtjes opgemetseld om meer "hang"-ruimte te creëren.

De ruimte moet dan wel voorzien worden van een alternatieve ingang voor vleermuizen. Deze ingang

moet aan de voorkant van de kazerne gemaakt worden. De vleermuizen zwermen voor de gevel en zullen de nieuwe ingang sneller vinden. Om de effectiviteit van de maatregel te monitoren, moet de ruimte ook voor mensen toegankelijk zijn. Aanvullend wordt aan de buitenzijde van de kazerne met gestapelde betonnen keerwanden extra ruimte gecreëerd. Zie groene lijn in figuur 7.1. Deze constructie wordt afgedekt met het gronddek dat op de kazerne ligt. Vanuit de kamer wordt een verbinding gemaakt met deze nieuwe ruimte. Er wordt op deze manier een grote diversiteit aan hangmogelijkheden met verschillende microklimaten gecreëerd. Om het zwermen voor de kazerne niet te verstoren, wordt geen verlichting aan de gevel geplaatst, ook wordt de gevel niet verlicht.

Figuur 7.1: zuidelijke kamer met liftschaft

De exacte indeling van de kamer moet in samenspraak met een de forteigenaar en deskundigen op het gebied van vleermuizen besproken worden. Mits goed aangelegd moet de maatregel gemakkelijk het verlies van een winterverblijfplaats voor 12 vleermuizen, laatste telling, compenseren. De vleermuizen die nu in de zomer aanwezig zijn in de kazerne blijven hangen na de winter. De voorgestelde compensatiemaatregel biedt deze mogelijkheid ook.

8 TOETSING AAN FLORA- EN FAUNAWET

8.1 Wettelijk belang project

De conservering is onderdeel van landelijk beleid voor het behoud van de Hollandse Waterlinie en valt daarmee onder belang:

- Dwingende redenen van openbaar belang

Het realiseren van de erfgoedlogies is geen onderdeel van de conservering, het slopen en vervangen van de beheerderswoning met restaurant zijn eveneens geen onderdeel van de conservering. Deze werkzaamheden vallen dan ook onder een ander belang zijnde:

- Uitvoering in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

8.2 Alternatievenafweging

Er is geen alternatief voor de voorgenomen ingreep. De werkzaamheden zijn gebonden aan deze locatie. De werkzaamheden worden op dusdanige wijze uitgevoerd dat er geen schade aan beschermde soorten ontstaat.

9 SAMENVATTING, CONCLUSIE EN ONTHEFFINGSAANVRAAG

9.1 Samenvatting

- De verzamelde gegevens zijn voldoende om een betrouwbaar beeld te vormen van de aanwezige vleermuissoorten en de functie de het terrein voor deze aangetroffen soorten heeft.
- Tijdens het onderzoek zijn 7 soorten vleermuizen aangetroffen, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, watervleermuis en baardvleermuis.
- De beheerderswoning met restaurant heeft geen functie voor vleermuizen.
- Het torenfort en kazerne fungeren als winterverblijfplaats voor baardvleermuis, watervleermuis en gewone grootoorvleermuis en de kazerne vermoedelijk ook voor gewone dwergvleermuis.
- De kazerne fungeert als zwermlocatie voor baardvleermuis en watervleermuis.
- De kazerne fungeert als zomerverblijfplaats voor enkele watervleermuizen en een gewone grootoorvleermuis.
- De conserveringswerkzaamheden hebben geen nadelig effect op de overwinterende vleermuizen in het torenfort.
- Het slopen en vervangen van de beheerderwoning met restaurant hebben geen effect op de aanwezige vleermuizen.
- De herinrichting van de kazerne tot erfgoedlogies brengt de gunstige staat van instandhouding van baardvleermuis en watervleermuis in het geding.
- De negatieve effecten zijn te mitigeren, waardoor schade voorkomen kan worden.

9.2 Conclusie

Voor gewone dwergvleermuis, watervleermuis, baardvleermuis en gewone grootoorvleermuis worden vaste rust- en verblijfplaatsen verwijderd. Dit is in strijd met de Flora- en faunawet, voor de werkzaamheden moet een ontheffing worden aangevraagd. Deze wordt echter ten aanzien van habitatrichtlijnsoorten, waaronder alle vleermuizen, niet langer afgegeven.

De werkzaamheden moeten op dusdanige wijze uitgevoerd worden dat alle schade gemitigeerd is. Dit kan door delen van de kazerne geschikt te maken voor overwinterende vleermuizen, zodat de ruimte efficiënter gebruikt kan worden. De rest van de kazerne kan dan omgevormd worden tot erfgoedlogies. Dit plan wordt voorgelegd aan Dienst Regelingen. Indien Dienst Regelingen akkoord gaat met het mitigatieplan geven ze een positieve afwijzing. Dat wil zeggen dat je geen ontheffing krijgt omdat je met het uitvoeren van de mitigatie maatregelen schade aan beschermde soorten voorkomt, en er geen overtreding van de Flora- en faunawet plaatsvindt.

10 BRONNEN

Geraadpleegde literatuur:

- Meijden van der, R., *Heukel's, Flora van Nederland*, Rijksherbarium / Hortus Botanicus Rijksuniversiteit Leiden, Leiden 2005.
- Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: *Acta Chiropterologica*, 8(2): 391-401, 2006.
- Janssen, J.A.M., Schaminée, J.H.J., *Soorten van de Habitatrichtlijn, Europese natuur in Nederland*, KNNV Uitgeverij, Utrecht 2004.
- Lange, R., e.a., *Zoogdieren van West-Europa*, Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming i.s.m. Natuurmonumenten, Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht 2003.

Geraadpleegde internetpagina's:

- www.minlnv.nl
- www.waarneming.nl
- www.vleermuis.net
- www.zoogdieratlas.nl

BIJLAGE 1: NATUURWETGEVING

In Nederland zijn ten aanzien van natuurwetgeving twee richtlijnen en twee wetten van toepassing:

- Vogelrichtlijn
- Habitatrichtlijn
- Natuurbeschermingswet
- Flora- en faunawet

De Natuurbeschermingswet en de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn beschermen gebieden die in het kader hiervan zijn aangewezen. De Flora- en faunawet is meer soortgericht en geldt daar waar beschermde soorten voorkomen.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn is een Europese richtlijn die in 1979 is vastgesteld en is gericht op de bescherming van vogelsoorten binnen de Europese Unie (EU). De richtlijn verplicht de lidstaten tot de instandhouding van de in het wild levende vogelsoorten op hun grondgebied en heeft betrekking op de bescherming van vogels, hun eieren, nesten en leefgebieden.

De richtlijn draagt tevens zorg voor de extra bescherming van broed- en trekvogels die:

- met uitsterven worden bedreigd;
- gevoelig zijn voor veranderingen in de leefomgeving;
- als bijzonder zeldzaam beschouwd worden;
- bescherming nodig hebben vanwege de eisen die ze aan hun habitat stellen.

Voor de vogels die genoemd zijn op de lijst van kwalificerende soorten heeft de minister Speciale Beschermingszones (SBZ's) aangemeld en deze zijn als zodanig aangewezen door de EU. In deze gebieden en daar buiten mogen geen handelingen worden verricht die een negatief effect hebben op de voorkomende beschermde vogels (o.a. omtrent het doden, vangen of verstoren). Voor de aangewezen Vogelrichtlijngebieden geldt ook het beschermingsregime van de Habitatrichtlijn en het daarmee samenhangende toetsings- en afwegingskader, zoals in artikel 6 van de Habitatrichtlijn is opgenomen.

Habitatrichtlijn

De Europese Habitatrichtlijn is complementair aan de Vogelrichtlijn en richt zich op de bescherming van bijzondere planten- en diersoorten (uitgezonderd vogels) en hun leefgebieden.

De in de Habitatrichtlijn genoemde maatregelen zijn gericht op:
het behoud van natuurlijke habitat en ecosystemen;

- de bescherming van leefgebieden van bepaalde dieren en planten.

Met de richtlijn wordt getracht een Europees ecologisch netwerk tot stand te brengen (Natura 2000), zodat migratie van planten- en diersoorten binnen de EU mogelijk wordt gemaakt.

Zowel voor soorten als natuurlijke habitat kunnen door de lidstaten SBZ's aangemeld worden (gebieden van communautair belang). Deze moeten door de Europese Commissie worden goedgekeurd.

Activiteiten die de soorten en habitat binnen een SBZ aantasten zijn verboden.

Tevens moeten de milieueffecten van deze activiteiten worden beoordeeld. Wanneer een activiteit van groot openbaar belang (activiteit i.v.m. menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of verbetering van het milieu) is, kan in sommige gevallen ontheffing worden verleend. Wel moeten dan respectievelijk mitigerende en/of compenserende maatregelen worden genomen.

In bijlage I van de Habitatrictlijn wordt de beschermde habitat genoemd. In bijlage II zijn de planten- en diersoorten genoemd, waarvan de habitat beschermd moet worden om deze soorten in stand te houden. Een aantal van deze soorten heeft een prioritaire status, wat inhoudt dat niet alleen de soort, maar ook de leefomgeving hiervan als beschermd beschouwd moet worden.

In bijlage IV worden de soorten genoemd die strikte bescherming genieten. Het is verboden deze soorten te doden, te vangen, te verontrusten of hun habitat aan te tasten. Dit geldt niet alleen binnen de SBZ's, maar ook daar buiten. Veel soorten uit bijlage IV zijn ook genoemd in bijlage II.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet is een gebiedsbeschermingswet, waarin de aanwijzing van gebieden als 'Beschermd natuurmonument' is geregeld. In de beschermde gebieden zijn handelingen die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, de natuurwetenschappelijke betekenis of planten en dieren verboden zonder vergunning.

In 1998 is de Natuurbeschermingswet herzien. Sindsdien is het voor de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) mogelijk beschermde landschapsgezichten aan te wijzen, alsmede gebieden die wegens internationale verplichtingen beschermd moeten worden (SBZ's). Daarnaast heeft het Rijk een aantal beschermingstaken gedelegeerd aan de provincies (o.a. verlenen van vergunningen).

In 2005 is de Natuurbeschermingswet gewijzigd. Het doel van deze wijziging is de gebiedsbeschermingscomponent van de Vogel- en Habitatrictlijn beter te verankeren in de Nederlandse natuurwetgeving.

De nieuwe Natuurbeschermingswet bestaat uit drie onderdelen:
aanwijzing van vogel- en habitatrictlijngebieden (artikel 10a);

- beheer van deze gebieden (artikel 19a, 19b en 19c);
- toetsen van plannen, projecten en andere handelingen in of nabij deze gebieden (artikel 19d, 19e, 19f, 19g en 19h).

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is gericht op de bescherming van in het wild levende planten- en diersoorten en is sinds 1 april 2002 in werking. Het is een raamwet hetgeen inhoudt dat alleen de hoofdlijnen zijn opgenomen. De uitwerking van deze hoofdlijnen is geregeld in aparte besluiten en regelingen.

De Flora- en faunawet is ontstaan uit een aantal Nederlandse soortbeschermingswetten (Vogelwet 1936, Wet Bedreigde Uitheemse Dier- en Plantensoorten, Jachtwet, Nuttige dierenwet 1914 en hoofdstuk V van de Natuurbeschermingswet) en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrictlijn en de Vogelrichtlijn. Deze Europese soortbescherming heeft met de Flora- en faunawet een Nederlandse vertaling gekregen en vervangt deze. Ook de Nederlandse soortbeschermingswetten zijn vanaf de inwerkingtreding vervangen door de Flora- en faunawet.

Hoofdstuk II (artikel 3, eerste en tweede lid, en artikel 4, eerste, tweede en derde lid) van deze wet bevat bepalingen aangaande de aanwijzing van beschermde planten- en diersoorten. De aanwijzing op nationale gronden heeft plaatsgevonden bij Algemene Maatregel van Bestuur (Staatsblad 523 28 november 2000, Staatscourant 13 maart 2002). Internationaal gezien zijn bij ministeriële regeling de soorten overgenomen uit bijlage IV van de Habitatrictlijn en bijlage 1 van de Vogelrichtlijn.

Uitgangspunt in de Flora- en faunawet is het “nee-tenzij”-beginsel. Beschermen staat voorop, ingrijpen is bij uitzondering mogelijk. Het beschermen van soorten wordt door de wet op twee manieren mogelijk gemaakt:

1) Het verbieden van een aantal handelingen die is voor beschermde planten of dieren.

Op basis van artikel 8 is het verboden om beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen. De artikelen 9 tot en met 12 zijn gericht op het beschermen van diersoorten. Hierin staat beschreven dat het verboden is beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (art. 9), opzettelijk te verontrusten (art. 10), nesten, holen, andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (art. 11) en eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen (art. 12).

2) Het aanwijzen van kleine terreinen of objecten als beschermde leefomgeving.

Hoofdstuk IV bepaalt dat Gedeputeerde Staten de mogelijkheid hebben om plaatsen die van grote betekenis zijn voor een beschermde planten- of diersoort aan te wijzen als beschermde leefomgeving.

Op basis van artikel 75 van de Flora- en faunawet kan ontheffing worden verleend voor handelingen die in strijd zijn met de verboden uit de wet. Per 23 februari 2005 is het een en ander veranderd ten aanzien van de ontheffingen voor de Flora- en faunawet. Aanleiding hiervoor is het Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met de wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere aanwijzingen (AMvB artikel 75).

Met de komst van AMvB artikel 75 is niet meer altijd een ontheffing nodig voor het uitvoeren van werkzaamheden in de openbare ruimte. Dat scheelt het doorlopen van de tijdrovende ontheffingsprocedure. Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen geldt nu een vrijstellingsregeling. Kort gezegd komt de regeling hierop neer:

Als uw werkzaamheden vallen onder reguliere werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkeling, geldt in veel gevallen een vrijstelling. Er zijn twee soorten vrijstellingen:

- 1) een algemene vrijstelling (voor algemene soorten, deze zijn opgenomen in tabel 1);
- 2) een vrijstelling op voorwaarde dat u handelt conform een goedgekeurde gedragscode (voor zeldzame soorten, opgenomen in tabel 2, en alle vogels).

Bij de vrijstellingsregeling zijn twee criteria belangrijk: de zeldzaamheid van de aangetroffen soort en de ingrijpendheid van de werkzaamheden. Hoe zeldzamer de soort en hoe ingrijpender de activiteit, hoe strikter de regeling. Als uw werkzaamheden niet vallen onder reguliere werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkeling en er is een reële kans van schade aan beschermde dieren of planten, dan moet vooraf een ontheffing worden aangevraagd.

Voor zeldzame soorten (deze zijn opgenomen in tabel 3) is ten aanzien van de genoemde werkzaamheden geen vrijstelling van toepassing en moet ook ontheffing worden aangevraagd.

Rode lijsten

Op Rode lijsten staan soorten die worden bedreigd in hun voortbestaan. In Nederland is inmiddels voor negen soortgroepen een Rode lijst gepubliceerd in de Staatscourant:

- vogels
- dagvlinders
- zoogdieren
- reptielen en amfibieën

- paddenstoelen
- libellen
- krekels en sprinkhanen
- korstmossen
- zoetwatervissen.

De Rode lijsten komen voort uit het Verdrag van Bern. Dit verdrag vraagt bijzondere aandacht voor soorten die met uitsterven worden bedreigd en kwetsbaar zijn. Rodelijstsoorten genieten geen wettelijke bescherming. Wel is in de Flora- en faunawet (artikel 7) wettelijk vastgelegd dat de overheid zich inzet voor de bescherming van deze soorten en onderzoek naar deze soorten bevordert. Provinciale en gemeentelijke overheden en terreinbeherende instanties worden geacht om rekening te houden met de Rode lijsten bij het uitvoeren van beheer en het formuleren van beleid.

BIJLAGE 2: SCHETSONTWERPEN KAZERNE EN FORTWACHTERIJ

BIJLAGE 3: INVENTARISATIEKAARTEN

BIJLAGE 4: GRAFIEK ANABATOPNAMEN

